

Врз основа на член 16 ставови (2) и (3) од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија” бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија” бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21, 178/21, 150/22, 236/22, 199/23, 236/23, 263/23, 30/24, 74/24 и 170/24), Владата на Република Северна Македонија, на седницата одржана на _____, донесе

ПРОГРАМА ЗА АКТИВНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА МАЈКИТЕ И ДЕЦАТА ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ЗА 2025 ГОДИНА

I. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Општа цел

Општа цел на оваа програма е континуирано унапредување на здравјето на децата и жените во репродуктивен период во насока на намалување на доенечката и матернална смртност.

Специфични цели

1. Континуирано унапредување на системот на мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и ефикасноста на здравствената заштита;
2. Подигање на информираноста и едуцираноста на населението за здрави животни стилови и правилно здравствено однесување во преконцепциски, антенатален, постнатален и во доенечкиот период, со фокус на ранливите категории на жени (жени Ромки, жени од руралните подрачја и лица без идентификација);
3. Унапредување на квалитетот и еднаквоста во пристапот до здравствените услуги за мајките и децата, со посебен фокус на ранливите категории жени;
4. Навремено откривање на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца;
5. Јакнење на интерсекторската соработка и мобилизирање на партнерството во заедницата на сите релевантни партнери во идентификација и решавање на здравствените проблеми на мајките и децата особено во намалувањето на бариерите и зголемувањето на достапноста на услугите;
6. Обезбедување навремен и ран пристап на секоја бремена жена до квалитетна антенатална здравствена заштита.

II. ПОКАЗАТЕЛ ЗА УСПЕШНОСТ НА ПРОГРАМАТА

Индикатори на успешност на спроведување на програмата се:

- Намален морбидитет на новороденчиња
- Намалена перинатална смртност
- Намалена доенечка смртност
- Намален морбидитет на мајки
- Намалена матернална смртност
- Намален % на живородени со ТТ под 2500 грама.

III. МЕРКИ И АКТИВНОСТИ ОД ПРОГРАМАТА

1. Активности за мониторирање на здравствениот статус на мајките и децата и проценка на ефикасноста и достапноста на здравствените сервиси:

- бесплатни прегледи и лабораториски прегледи во тек на бременост, поврзани со бременост, бесплатно породување за бремени жени – жени кои останале без здравствено осигурување и лица без документ за идентификација;
- бесплатни прегледи за жени кои претпреле сексуално насилство;
- медикаментозен абортус;
- набавка на современи контрацептивни средства (орална контрацепција, спирали, кондоми) за жени од социјално-ранливи категории и жени од социјално-ранливи категории со репетитивни абортуси;
- -месечна стимулација во времетраење од 12 месеци за избран лекар гинеколог во општина Шуто Оризари, с. Долно Палчиште, општина Боговиње и с. Слупчане, општина Липково.

2. Активности за здравствена промоција и унапредување на здравственото однесување преку едукација на населението и промотивни активности:

- промоција на светската недела на доење.

3. Јакнење на капацитетите на здравствени работници кои обезбедуваат здравствена заштита на деца и жени во репродуктивен период:

- изготвување на Информациска за здравствената состојба на мајките и децата за 2024 година;
- ангажирање на членовите на Државната комисија за биомедицинско потпомогнато оплодување согласно Законот за биомедицинско потпомогнато оплодување.

4. Активности за рана детекција на заболувања кај новороденчињата, доенчињата и малите деца:

- спроведување на тиреоиден скрининг кај сите новородени деца во Република Северна Македонија;
- неонатален метаболен скрининг за целна популација за новородени сомнителни за метаболни заболувања;
- национален скрининг за цистична фиброза;
- спроведување на скрининг за фенилкетонурија;
- пилот скрининг за прееклампија во антенатален период во бременоста во прв триместар.

5. Активности за собирање, обработка и анализа на индикаторите за перинаталното здравје на мајката и новороденчето:

- идентификација и дефинирање на перинаталните индикатори од интерес;
- запознавање на вработените во породилиштата со листата на дефинирани индикатори;
- презентација на начинот на собирање и испраќање до Управата за електронско здравство;
- јакнење на капацитетите на Управата за електронско здравство за собирање, обработка и анализа на индикаторите;
- собирање на индикаторите од сите родилишта во Република Северна Македонија, групирање, обработка и анализа;
- изработка на детален Извештај за состојбата со перинаталното здравје за 2024 година.

6. Воспоставување на систем за преглед на морталитет и компликации на мајките со цел безбедна бременост преку спроведување, евалуација и постапување по препораките од упатството на СЗО:

- преку Управата за електронско здравство, преглед и ажурирање на националните единици/ентитети (списокот на болници и соодветните известувачи);
- одржување на платформата/системот за преглед на морталитетот;
- изработка на нови обрасци за олеснување на системот за внес на податоци.

7. Јакнење на интерсекторска соработка и соработка со локалната заедница:

- одржување на Работилница за креирање на активностите на Програмата со сите чинители и потенцијални партнери.

IV. СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОЦЕСОТ НА СЛЕДЕЊЕ, ОЦЕНУВАЊЕ И ИЗВЕСТУВАЊЕ

Процесот на следење, оценување и известување ќе се спроведува согласно насоките во Упатствата, преку подготовка на годишен план на спроведување на активностите на Програмата, на квартално ниво и останатите дефинирани табели за оценување на спроведувањето.

V. ИЗВРШИТЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Извршители на оваа програма се: Министерство за здравство, Управа за електронско здравство, Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство-Скопје, Универзитетска клиника за детски болести-Скопје, Клиничка болница Тетово, Општа болница Куманово, Здравствен дом Скопје, ПЗУ Натал Медика с. Слупчане Липково, ПЗУ Др.Хана с. Палчиште, Боговиње, ПЗУ Мајка Б&М, Шуто Оризари, Скопје, Специјална болница за гинекологија и акушерство „Мајка Тереза “- Скопје, ЈЗУ Институт за јавно здравје Скопје, Медицински факултет при Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ -Скопје -Центар за семејна медицина, Македонско лекарско друштво и останатите јавни здравствени установи во Република Северна Македонија кои се наведени во табелата 1.

VI. ПОТРЕБНИ ФИНАНСИСКИ СРЕДСТВА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ПРОГРАМАТА РАСПРЕДЕЛЕНИ ПО МЕРКИ И АКТИВНОСТИ

Активностите предвидени во оваа програма ќе се финансираат од Буџетот на Република Северна Македонија за 2025 година.

Распределбата на средствата по оваа програма ја врши Министерството за здравство квартално, врз основа на реализирани активности по доставени фактури и извештаи содржани во Програмата, од страна на извршителите, согласно утврдениот годишен план за работа (табела 1.) со финансиски средства распределени по мерки/активности од оваа програма.

Табела 1. Потребни финансиски средства за реализација на оваа програма

	Активности	Извршител	Количина	Цена (денари)	Вкупно (денари)
1.	Неонатален скрининг за хипотиреоза за сите новородени	Универзитетска клиника за детски болести – Скопје	15.500	170,00	2.635.000,00
2.	Неонатален метаболен	Универзитетска	6.000	900,00	5.400.000,00

	скрининг за целна популација за новородени сомнителни за метаболни заболувања	клиника за детски болести – Скопје			
3.	Неонатален скрининг за цистична фиброза	Универзитетска клиника за детски болести – Скопје	15.500	170,00	2.635.000,00
4.	Скрининг за фенилкетонурија	Универзитетска клиника за детски болести – Скопје	15.500	100,00	1.550.000,00
5.	Пилот скрининг за прееклампсија во антинатален период во бременоста	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство Скопје	1.230	1.100,00	1.230.000,00
6.	Медикаментозен абортус за најранлива категорија на жени	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство Скопје и Специјална болница за гинекологија и акушерство „Мајка Тереза“ -Скопје и јавните здравствени уставови и двете мобилни клиници	1	300.000,00	300.000,00
7.	Набавка на современи контрацептивни средства (орална контрацепција, спирали, кондоми) за жени од социјално-ранливи категории и жени со репетитивни абортуси	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство - Скопје, клиничките болници, општите болници и Специјална болница за гинекологија и акушерство „Мајка Тереза“ - Скопје и Медицински Факултет при Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“ Скопје - Центар за семејна медицина	1	300.000,00	300.000,00
8.	Изработка на Годишен извештај за резултатите од анализа на индикаторите за перинатално здравје на	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство – Скопје, Македонско лекарско друштво	1	30.000,00	30.000,00

	мајката и новороденчето и развој на план за унапредување на квалитетот на перинатална здравствена заштита				
9.	Изработка на Годишен извештај за резултатите од системот за преглед на морталитет и компликации на мајките со цел безбедна бременост преку спроведување, евалуација и постапување по препораките од упатството на СЗО	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство – Скопје, Македонско лекарско друштво	1	30.000,00	30.000,00
10.	Месечна стимулација во времетраење од 12 (месеци) години за избран лекар гинеколог во општина Шуто Оризари	Приватна здравствена установа Мајка Б&М, Шуто Оризари, Скопје, кофинансирана од Министерство за здравство	12	15.000,00	180.000,00
11.	Месечна стимулација во времетраење од 12 (месеци) години за избран лекар гинеколог во општина Липково	Приватна здравствена установа Натал Медика, с. Слупчане, Липково, кофинансирана од Министерство за здравство	12	15.000,00	180.000,00
12	Месечна стимулација во времетраење од 12 (месеци) години за избран лекар гинеколог во општина Боговиње	Приватна здравствена установа Др.Хана, с. Палчиште,Боговиње, кофинансирана од Министерство за здравство	12	15.000,00	180.000,00
13.	Бесплатни прегледи за жени кои претпреле сексуално насилство, родово базирано насилство и семејно насилство	Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство - Скопје, Клиничка болница Тетово, Општа болница Куманово	3	50.000,00	150.000,00
14.	Бесплатни прегледи и лабораториски прегледи	Јавни здравствени установи	1	660.000,00	660.000,00

	во тек на бременост, поврзани со бременост, бесплатно породување за жени кои останале без основ на здравствено осигурување и лица без документ за идентификација				
15.	Недела на доење	ЈЗУ Институт за јавно здравје на Република Северна Македонија	1	30.000,00	30.000,00
16.	Изготвување на Информација за здравствената состојба на мајките и децата за 2024 година	Здравствен дом Скопје	1	10.000,00	10.000,00
17.	Финансиски средства за ангажирање на членовите на Државната комисија за биомедицинско потпомогнато оплодување согласно Закон за биомедицинско потпомогнато оплодување за 2025 година	Министерство за здравство	1	1.500.000,00	1.500.000,00
	Средства кои се обезбедени од Буџетот на Република Северна Македонија				17.000.000,00
	Вкупно				17.000.000,00

VII. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Број _____

_____ 2025 година

С к о п ј е

ПРЕТСЕДАТЕЛ

**НА ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА,
проф. д-р Христијан Мицкоски**